



## **Izjava Svetovne federacije gluhih (WFD) in Svetovnega združenja tolmačev znakovnega jezika (WASLI) o Uporabi avatarjev tolmačev znakovnega jezika**

14. marec 2018

Helsinki, Finska / Melbourne, Avstralija

Svetovna federacija gluhih (WFD) in WASLI (Svetovno združenje tolmačev znakovnega jezika) sta objavili skupno izjavo, v kateri izražata zaskrbljenost nad načinom kako javne oblasti upravljajo z odločitvami o tem kdaj in kje uporabiti avatarje tolmače znakovnega jezika kot obliko dostopa do govornih ali pisnih vsebin. Prav razlike v jezikovni kakovosti med ljudmi in avatarji so razlog, zaradi katerega želita WFD in WASLI posvariti pred rabo avatarjev tolmačev znakovnega jezika kot nadomestila za žive tolmače. Namen izjave je svetovati glede procesov o tem kako in kdaj določiti, da je uporaba avatarjev tolmačev znakovnega jezika ustrezna.

Znakovni jeziki so polno razviti jeziki z vsemi pripadajočimi kompleksnimi strukturami, ki se razlikujejo od govornega jezika, in ne predstavljajo zgolj komunikacijskega orodja. Neposredni prevod iz znaka v besedo torej ni mogoč, saj mora vsak prevod upoštevati tudi kontekst in kulturne norme. Računalniško podprti prevodi ne uspejo proizvesti kulturno ustreznih prevodov, kot nastanejo s tolmačenjem v živo, ki ga opravi človek tolmač znakovnega jezika.

Računalniško podprti 3D avatarji imajo potencial da omogočijo alternativne priložnosti za podajanje javno dostopnih informacij, ki so navedene pisno ali ustno, v znakovnem jeziku. Delo je na tem področju močno napredovalo, predvsem glede kakovosti grafike in izgleda avatarjev tolmačev. Medtem ko je tehnologija napredovala in omogočila širitev uporabe tolmačev avatarjev, takšni računalniški produkti ne dosegajo naravne kakovosti in veščin, ki jih nudi primerno usposobljen in kvalificiran tolmač ali prevajalec. Posamezniki, ki tekoče obvladajo znakovni jezik in so kvalificirani za podajanje informacij o določenih temah, ne uporabljajo samo dlani, rok, ramen in trupa, gibov z glavo, obrazne mimike in mimike ust, ampak dodajo, kjer je to potrebno, tudi kulturne informacije z namenom, da podajo nameravani pomen, ki ga sporočilo vsebuje.

WFD in WASLI skupaj izražata posebno zaskrbljenost glede uporabe tolmačev avatarjev v situacijah, ko so informacije predvajane v živo, zelo kompleksne ali celo bistvenega pomena za

življenje gluhih občanov, kot na primer dnevne novice na televiziji, javne objave nujnih obvestil ter politične objave.

Do danes strojnim prevodom še ni uspelo nadomestiti človeške sposobnosti opravljanja tolmačenja v živo (govornega ali znakovnega). Trenutno s pomočjo tolmača avatarja še ni mogoče podati natančnega in pravilnega tolmačenja v živo, in sicer zaradi naslednjih razlogov:

- Direktni prevod iz znaka v besedo ni mogoč. Doseganje prevodne ustreznosti sloni na več kot zgolj leksikološki ustreznici med besedo in znakom. Vsak prevajalec ali tolmač mora znati podati sporočilo glede na besedišče (besede/znaki), slovnico (zgradba), semantiko (pomen) in diskurz (raba jezika).
- Prevajalci in tolmači si vzamejo čas za priprave, da bi lahko čim bolj celovito razumeli besedilo in upoštevali svoje ciljno občinstvo. Strojni prevodi niso sposobni upoštevati socio-lingvističnih in sociokulturnih faktorjev s katerimi se zagotovi uresničitev tako namena pošiljatelja besedila, kot ciljev prejemnika besedila.
- Zbirke spletnih slovarjev gest znakovnega jezika so še v nastanku in ne vsebujejo celotnega digitaliziranega korpusa vseh obstoječih znakov (vključno z različicami, ki izvirajo iz različnih socio-lingvističnih kategorij), zaradi česar ne razpolagamo z digitalnim virom za oblikovanje znakovnih izjav s pomočjo avatarjev tolmačev.
- Pojavlja se napačna predstava, da so avatarji sposobni ustvariti natančnejše prevode zaradi odsotnosti človeškega elementa. Dejansko pa pravilnih, kontekstualno ustreznih prevodov ali tolmačenj ni mogoče oblikovati brez vključitve človeškega elementa.

Strinjamo se, da se avatarje lahko uporablja pri vnaprej posnetih, statičnih informacij za potrošnike, na primer, v hotelih ali železniških postajah, kjer so navedene informacije o tem kje naj se potniki prijavijo na let ali postavijo v vrsto. In tudi v tem primeru je uporaba avatarjev sprejemljiva samo kadar so gluhi vključeni v svetovanje o pravilnosti in primernosti znakovnih stavkov, ter da raba ne zahteva interakcije ali tolmačenja znakovnega jezika 'v živo'.

Več o ozadju Izjave WFD o Delu z znakovnim jezikom lahko najdete [tukaj \(besedilo v angleščini\)](#). Ključno sporočilo izjave je, da se vse delo in delovanje z znakovnim jezikom opravlja pod vodstvom gluhih uporabnikov znakovnega jezika ter rednih članov WFD; poudarjamo, da je [Konvencija ZN o pravicah invalidov \(besedilo v angleščini\)](#) od vlad zahteva, da ljudem z invalidnostjo zagotavljajo možnost svobodnega izražanja, tudi z znakovnim jezikom. V WFD smo prepričani, da mora vsako delo z znakovnim jezikom odražati vse različne znake, ki jih uporablja jezikovna skupnost. Zato mora delo s slovarjem znakovnega jezika vedno zajeti in dokumentirati vse znake in njihove različice, ki jih uporabljajo gluhi v skupnosti ali regiji. Pri dokumentiranju znakovnih jezikov se odsvetuje izbor enega samega znaka za eno besedo. WFD in WASLI zato ne podpirata formalnih

dejavnosti za standardizacijo nobenega od znakovnih jezikov, ampak podpirata primerno oblikovane jezikovne raziskave dokumentiranja vseh znakovnih jezikov sveta.

Zahvala

WFD in WASLI se želita za njihov prispevek k tej izjavi zahvaliti:

g. Robertu Skinnerju, dr. Jemimi Napier, gdč. Mayi de Wit, dr. Philu Harperju, dr. Deбри Russell in g. Colinu Allenu za njihov dragocen doprinos, ter g. Christopherju Testerju za prevod v mednarodni znak.

WASLI